

LAUDATIO DEL PROFESSOR PAUL PRESTON COM A DOCTOR *HONORIS CAUSA* PER LA URV DELS DOCTORS JOSEP SÁNCHEZ CERVELLÓ I ALBERTO REIG TAPIA.

Rector Magnífic, autoritats, doctors, professors i tots els que amb la vostra assistència honoreu aquest acte solemne. Com ja dèiem en la proposta perquè s'investís al professor Paul Preston Doctor *Honoris Causa* per aquesta universitat: Poques figures com la de l' historiador britànic i reputat hispanista requereixen menys esforç per justificar aquest Doctorat pel qual el proposem els sotasignats i ara padrins en nom del Departament d'Història i d'Història del Art de la Facultat de Lletres i del Departament de Dret Públic de la Facultat de Ciències Jurídiques del campus Catalunya de la URV. El professor Preston ocupa actualment la càtedra Príncep d'Astúries d'Estudis Hispànics a la *London School of Economics and Political Science* de la Universitat de Londres on dirigeix el Centre Cañada Blanch d'Estudis espanyols contemporanis.

Ningú ignora que la *London School* és un centre de referència en l'estudi de les ciències socials a Europa i la resta del món i que el professor Preston és sense cap mena de dubte l'hispanista contemporaniïsta més prestigiós i influent ja que el conjunt de la seva

obra abraça, en la pràctica, totalitat dels temes més rellevants i debatuts de la història espanyola del segle XX i del que portem d'aquest segle. Ha estat un dels científics que més han estudiat minuciosament la Guerra Civil: els antecedents; el reformisme republicà; el sollevament i la revolució que provocaren. També ha realitzat estudis generals d'ampli espectre com la pròpia Guerra Civil o temes més concrets d'aquesta com: el paper exercit; el dels corresponsals de guerra estrangers; el seu desenllaç final; el d'algunes dones rellevants que foren marcades per l'enfrontament bèl·lic; passant per l'estudi de les dretes espanyoles, la seva feixistització i militarització. També la seua obra és imprescindible per entendre la polèmica qüestió de la repressió. *L'Holocaust espanyol* es l'estudi més exhaustiu sobre el terror desplegat a Espanya a partir de la rebel·lió/alçament militar en ambdues zones. També té un estudi innovador del que s'ha vingut a anomenar la tercera Espanya. Igualment és una autoritat en la transició a la democràcia i en coneixement del dictador Francisco Franco. La seua magna biografia és la més reconeguda internacionalment sobre ell i l'època que visqué. Així mateix, altres biografies fonamentals seues són la del rei Joan Carles i la del Secretari General del Partit Comunista de Espanya, Santiago Carrillo, etc., etc., etc.

Com editor i director ha publicat nombrosos llibres que contemplen les temàtiques més variades relacionades amb l' Espanya i la Catalunya contemporànies i la seva projecció exterior. Ha publicat un bon nombre de capítols de llibres editats o dirigits per ell o per d' altres, ha escrit centenars d'articles en revistes especialitzades i ha impartit un nombre ingent de conferències i entrevistes per mig món. Com articulista i opinador ha tingut i té una ampla presència als *media* i en òrgans de rellevància internacional.

És membre de la *Royal Historical Society*, està en possessió de l' *Encomienda de la Orden del Mérito Civil* concedida pel rei Joan Carles I pels seus serveis a Espanya, és *Caballero de la Gran Cruz de la Orden de Isabel la Católica*, membre de l'Acadèmia Britànica, Premi "Así fue. La Historia rescatada", membre del *California Institute of International Studies*, Comendador de l'Ordre de l'Imperi Britànic, Membre de l'Acadèmia Europea de Yuste, i pel que ens afecta a nosaltres com a acadèmics i estudiosos de la Catalunya i de l' Espanya contemporànies el professor Preston és Premi Internacional Ramón Llull atorgat per la Generalitat de Catalunya, per les seves contribucions historiogràfiques del nostre passat. Ha estat igualment distingit amb el Premi Trias Fargas i és membre de l' Institut d'Estudis Catalans. Està

igualment en possessió del Premi d'Història Santiago Sobrequés.

El professor Preston s'ha caracteritzat sempre pel seu pensament crític, per la lluita per la llibertat i pel coneixement de la cultura espanyola en la seva àmplia diversitat, amb especial atenció a Catalunya, esforçant-se per la transmissió dels valors inherents a una democràcia pluralista avançada. La seva xarxa de contactes i de col·laboradors per totes les Universitats de l'Estat és extraordinàriament àmplia i els seus esforços per ajudar i donar a conèixer l'obra de joves doctorands i la d'altres col·legues és notable, havent escrit nombrosos pròlegs d'obres de referència dins la historiografia espanyola.

Les seves relacions amb Catalunya en general i, amb Tarragona en particular, son àmplies i fermes. En una de les seves últimes col·laboracions acadèmiques dirigida pel prestigiós professor Ángel Viñas, *En el combate por la historia. La República, la guerra civil y el franquismo* (2012) i que ha tingut una notable repercussió en el món historiogràfic espanyol, comparteix pàgines amb alguns dels millors especialistes de la Universitat catalana com Josep Fontana, Ferran Gallego, Josep Puigsech, Hilari Ragner o Pere Ysàs. A tot això cal afegir que en l'esmentada obra hem participat quatre professors d'aquesta Universitat, entre ells els autors d'aquesta *laudatio*. I també volem assenyalar amb orgull per la

nostra banda que ens ha concedit l'honor d'acceptar ser membre del Consell Científic del Centre d'Estudis i Conflictes Socials: Guerres, exilis, transicions i migracions en el Món Contemporani (CECOS) i també del Consell Assessor de la col·lecció de Publicacions de Ciències Socials del referit centre, que hem organitzat diferents professors del Campus Catalunya en una primera i innovadora iniciativa de col·laboració interdisciplinària en l' àmbit de les Ciències Socials. L'any passat Paul Preston ens va concedir a aquesta universitat el privilegi de dictar la conferència inaugural del curs acadèmic. I per si no fos suficient és imperatiu assenyalar que és afiliat honorífic de la colla Jove Xiquetes de Tarragona.

A tot això cal afegir que la URV és la primera universitat de l'Estat que té l'honor de concedir al professor Preston el seu primer doctorat *Honoris Causa* per part d'una universitat de l'àmbit hispànic. I això ens curulla d'orgull; tot convertint aquesta universitat en precursora i pionera de reconeixements similars que sens dubte seguiran aquest que avui li concedim.

Però resultaria inútil estendre's en mèrits que són ben coneguts per qualsevol persona culta mínimament familiaritzada amb la història contemporània d'Espanya. Deia Pedro Laín Entralgo que: “És de bien nacidos ser agradecidos” i és molt

l'agraïment que els estudiosos de la nostra generació i de les següents tenim amb el professor Preston qui atresora un elenc de virtuts personals que és necessari ressaltar aquí, ja que sempre ha tingut clara aquella màxima d'Antonio Machado, tan senzilla com profunda: “Por mucho valor que tenga un hombre nunca tendrá valor más alto que ser hombre”. I, com deia el poeta i cantant argentí Atahualpa Yupanqui: “Lo primero es ser hombre y lo segundo poeta”.

Paul Preston és un gran poeta -és a dir un gran historiador-, i sols amb això n'hi hauria prou per honrar-lo aquí amb la màxima distinció acadèmica, però per damunt de tot desborda alguna cosa que cada vegada trobem més a faltar en aquest món tan agressiu, competitiu i sense ànima: humanitat. Humanitat per fer-se partícip de tot el que és propi de l'ésser humà, com declarava Publi Terenci l'Africà: *Homo sum; nihil humani a me alienum puto*. (sóc home i res humà m'és alié). Paul Preston comparteix tot allò que afecta als seus amics, col·legues i col·laboradors, tot i ésser de vegades difícil distingir els uns dels altres.

El professor Preston, encara que no ho faci, podria fer gala de ser un home que s'ha fet a si mateix. D'origen humil va tenir l'infortuni, encara nen, de perdre la seva mare d'una greu malaltia que també el va afectar i de la que, afortunadament, va curar-se

aviat. La seva madrastra no li va fer la vida fàcil, i al col·legi el van tractar amb duresa com era costum a molts centres religiosos de l'època. el van criar els seus avis, pobres però molt afectuosos. El seu pare es va tornar a casar quan tenia deu anys i es va mudar bastant lluny del seu col·legi de Liverpool. Per la qual cosa havia de aixecar-se a les 6 del matí i fer successius transports (en tren, ferri i autobús) per arribar a l'escola. Per això, tornava a casa esgotat. Va haver de lluitar molt i ser persistent per obrir-se camí en un camp tan competitiu i classista com ho era l'acadèmia a l'Anglaterra del seu temps.

No va tenir doncs la vida fàcil d'altres historiadors prestigiosos com Hugh Thomas, el seu mestre, nascut Raymond Carr, membre del Bullingdon Club a Oxford (normalment per els més rics) i casat amb una aristòcrata amb molts diners.

La seva passió més ferma va ser de seguida Espanya, i molt concretament l'Espanya del segle XX i fonamentalment la guerra civil a la qual va accedir a través del clàssic de Gerald Brenan, *The Spanish Labyrinth* i del igualment clàssic d'Hugh Thomas, *The Spanish Civil War*, amb qui va estudiar becat un màster a la Universitat de Reading i del que aviat esdevindria l'ajudant. Considera també el seu mestre a Herbert Southworth, el llibre del qual *El mito de la cruzada de Franco* li va dedicar i el va inspirar. Va començar a llegir espanyol i va ser becat

a Espanya on ja va sorprendre de seguida amb el seu castellà balbotejat, que va aprendre però ràpidament a parlar amb gran fluïdesa, a base de posar-hi el mateix empeny, dedicació i seriositat amb què ho fa tot.

Becat de nou, va marxar a la Universitat d'Oxford a preparar la seva tesi, tot viatjant i residint a Espanya amb molta freqüència durant tres anys. El resultat va ser la seva tesi doctoral: *The Socialists, the Liganist Right and the Breakdown of Parliamentary Government in Spain 1931-1936*. I a partir d'aquest llibre editat en castellà en 1978 amb el títol de, “*La destrucción de la democracia en España. Reforma, reacción y revolución en la Segunda República*” no ha parat d'estudiar, investigar, escriure i publicar ni per un moment.

Preston, com ha comentat ell mateix, es va casar amb Espanya; Gabrielle, la seva dona, que és molt viatgera, sol dir-li en broma que vol veure un altre país i ell li contesta que sí però que encara hi ha llocs d'Espanya que no coneix.

Fer un ràpid repàs de tota la seva obra, ni que fos concís, seria tasca impossible en el temps que disposem doncs aquesta és extraordinàriament àmplia, seminal i valenta. Ens limitarem doncs a traçar unes breus pinzellades de la seva biografia personal, qüestió no menor per a nosaltres; biografia

intel·lectual molt condicionada per l'espant de la guerra civil i completament lligada a la història, la cultura i la civilització espanyoles.

La fiblada d'amor amb Espanya va començar amb la seva gent abans que no amb la seva història i la seva cultura, coherentment amb la seva gran humanitat. No es priva de dir que el que passa aquí l'afecta tant o més que el que succeeix al seu país. Hi ha excepcions, clar: per molt "culer" que sigui, que ho és, l'Everton ocupa un lloc preferent en el seu cor, i és que com va dir Reiner Maria Rilke: "La infància es la verdadera Pàtria de l'ésser humà" i com bé sabem tots, qui perd les arrels, perd la identitat.

En ocasió d'una visita en companyia d'alguns amics a la cota 705 de la serra de Pàndols, li van mostrar el monòlit en memòria dels soldats de la lleva del biberó, la mateixa del Josep Benet, i l'estela amb la inscripció dels combatents britànics caiguts en aquella duríssima batalla. L'historiador no va poder contenir l'emoció i no va poder evitar humitejar les seves galtes.

Preston no pot ser fred amb Espanya, però pensem que sí que és objectiu i que no li costa res ser honest. Com no commoure'ns amb les condicions de vida dels obrers espanyols en els anys 30? Com no indignar-se amb l'oposició que el reformisme republicà va suscitar en les dretes espanyoles? Per a

ell no eren mesures revolucionàries sinó simplement humanitàries. Com no estremir-se amb les víctimes de la repressió i el terror? I és que el que més li agrada a Preston del seu treball és poder escriure sobre persones i empatitzar amb elles. Creiem que això no li va passar amb el general Franco, però que no es preocupi, ens passa a molts. Simpatitzar amb les víctimes li val en ocasions ser brutalment insultat des de sectors que no cal assenyalar. Són fanàtics i pobres d'esperit que mai entendran res, incapaços de sostreure's al maniqueisme que bloqueja les seves mentes i els podreix el cor.

A hores d'ara hi ha qui confon l'obligada objectivitat d'un historiador, d'un científic social, amb l'equidistància o la imparcialitat entre les dues Espanyes enfrontades. Paul Preston ho té molt clar. El famós “Todos fuimos culpables”, d'un socialista per cert, Juan-Simeón Vidarte, ràpidament assumit pels franquistes més civilitzats, no se sosté historiogràficament parlant. Diu Paul Preston en unes declaracions al periodista i escriptor Juan Cruz:

Los responsables realmente son pocos; las víctimas, muchísimas. Ese es el asunto. Si los que decían que lo hacían por patriotismo, para salvar a España, hubiesen sido consecuentes, el mismo 18 de julio habrían propuesto un gobierno de coalición con militares. ¡Ni hablar! Ya habían decidido que había que matar a las

autoridades republicanas, a los mandos del Ejército y a los líderes de los sindicatos... La idea de que los fallos de la república, que los hubo, justificaba la matanza me cuesta aceptarla. Por eso a quien dice que, siendo hispanista, uno debe ser totalmente aséptico y frío, le diría que, por supuesto, eso se puede hacer así si no tienes empatía humana. Y yo la tengo con los españoles¹.

La guerra civil li va obrir un món per a la reflexió i el coneixement. Espanya va ser llavors un laboratori d'experimentació sobre la pròpia condició humana portada a límits extrems i allà, com ell mateix ha dit, estava tota la història del segle XX: Stalin, Hitler Mussolini, Trotski, l'anarquisme, el feixisme, el socialisme, la maçoneria, el moviment obrer...

Com a molts altres contemporaniistes el conflicte espanyol el va commoure profundament. No fa gaire temps, amb motiu de la publicació del seu últim llibre sobre el final de la guerra civil va dir:

Les ferides de la Guerra Civil continuen obertes. Cap guerra no acaba bé, sobretot per als perdedors, però el final de l'espanyola va ser especialment tràgic. Més de cent mil persones van caure innecessàriament en mans

---

¹ Paul Preston, "No hay gente en España dispuesta a pasar del odio al exterminio". Entrevista de Juan Cruz, (*EL PAIS SEMANAL*, nº 1186. Domingo 17 de julio de 2011, p. 34).

dels feixistes, i això va augmentar massivament la capacitat de repressió de Franco, amb conseqüències que encara avui es noten. La generació de la transició no volia parlar-ne per por del terror institucional i hi va haver un pacte de l'oblit, un desig tàcit de no arriscar-se a un altra guerra o a una altra dictadura. Calia anar amb peus de plom. Però avui, amb el pas del temps i com a conseqüència de la crisi i la irritació, els néts reivindiquen la memòria històrica”².

Una de les seves obres més importants i que més esforç li ha costat tirar endavant ha estat, “El holocausto español. Odio y exterminio en la Guerra Civil y después” (2011). Va rebre nombrosos atacs per caracteritzar de “holocaust” la guerra civil i considerar que feia distincions entre les víctimes d'una zona i d'una altra, el que demostrava palpablement que desconeixen la significació del concepte mateix, no necessàriament exclusiu de la Xoà, i que significa sacrifici, massacre, matança i d'això va haver-hi en abundància en la guerra, a part de demostrar que no s'havien llegit el llibre.

A Preston, que viu a la típica casa adossada britànica al barri de Muswell Hill, envoltat de llibres i discos, amb vistes d'una banda a un carrer tranquil

---

² Paul Preston, “El final de la guerra”, Entrevista de Rafael Ramos, corresponal a Londres. (*La Vanguardia*, diumenge, 30 de novembre 2014, p. 60).

residencial i de l'altra a un jardí salvatge recobert de fulles tardorenques, li pregunten amb freqüència què farà quan es jubili. Sabem tots que seguir treballant, però ell amb la seva habitual senzillesa i molta sorna sempre els contesta: “*Saber on va l'autobús 134, que passa per aquí*”.

Una de les característiques més atractives de la seva personalitat és el seu sentit de l'humor tan fi i la seva agudeses verbal. En els atzarosos temps de la transició, el que popularment es coneixia com *Platajunta* i que va aglutinar per fi tota l'oposició democràtica al franquisme, es va reunir amb parlamentaris britànics a Westminster. Paul traduïa les intervencions dels representants que havien anat a Londres. Després d'una intervenció del PCE, potser Ignacio Gallego, un parlamentari va preguntar quants presos polítics hi havia a Espanya.

S'havia establert un torn d'intervencions rigorós i li tocava respondre al representant del PSOE, que es va enrotllar en una correcció/matisació de les manifestacions del company del PCE sobre la unitat dels demòcrates. Quan va acabar la seva intervenció, els anglesos es van girar cap al Doctor Preston que escaridament va dir alguna cosa com ara: quinze mil quatre-cents vint..., posem per cas, resolent la qüestió. Com diríem en castellà: “El que sabe, sabe; y el que no, que vaya a Salamanca”.

Paul Preston manté una relació molt estreta amb Catalunya que ha sabut mostrar-se generosa reconeixent-li tot el que ha vingut fent per la seva història i la seva cultura. Per Sant Jordi, potser la festa catalana més emblemàtica, almenys des de la perspectiva del món de la cultura, Preston acudeix sempre que li és possible i signa no només el seu últim llibre sinó també molts altres títols més antics, la qual cosa el gratifica encara més. És el que té la diada de Sant Jordi, una festa tan especial que fa que les ciutats es converteixin en llibreries. Prou especial com perquè ell s'exclami: *“Per mi, Sant Jordi és una de les meravelles del món, sense necessitat que hi hagi cap piràmide”*.

Igual que el gran hispanista i catalanista, John Elliot, Paul Preston ha après també català com dèiem, idioma que va voler aprendre i parla i escriu amb gust i fluïdesa. Ell mateix ho ha explicat:

Quan em van atorgar el premi internacional Ramon Llull vaig trucar al meu amic Hilari Raguer i li vaig confessar que em feia vergonya no parlar bé el català per poder fer un discurs en aquesta llengua. Em va enviar de seguida per correu una capsa amb tot el material didàctic del Digui Digui, un curs de fa tant de temps que els vídeos eren cintes VHS i els

*àudios venien en cintes de casset. Però em va funcionar...*³

Estem doncs davant d'un hispanista internacionalista, d'un home del seu temps, sensible i atent també a la diversitat cultural espanyola a la qual Catalunya ofereix, generosa com ell, tota la seva riquesa i potencialitat. Ara el Dr. Preston ha tingut la generositat d'oferir tot el seu arxiu sobre l'Espanya del segle XX al Monestir de Poblet, el que sens dubte permetrà que es converteixi encara més del que ja és en un importantíssim centre d'estudi per a tota mena d'investigadors.

Paul Preston: un home gran en la seva saviesa i en la seva humanitat, un home que ha dedicat la seva vida a conèixer-nos i entendre'ns, a explicar-nos als espanyols *el nom de cada cosa*, per què ens passa el que ens passa, des de la humilitat, el coneixement, el respecte i l'amor. I en això ha invertit tot el seu ésser i temps, amb extrema generositat i abundants dosis d'humor britànic que, amanides amb “la conya” espanyola que coneix prou bé i practica millor, ens resulten als seus col·legues, amics i admiradors un veritable bàlsam per suportar amb esperança els temps turbulents que ens toca viure.

És un veritable plaer llegir a Preston perquè escriu molt bé i sempre aprenem alguna cosa nova, però és

---

³ Paul Preston, “La gran piràmide” (*La Vanguardia*, divendres, 24 abril 2015, p. 41).

encara millor escoltar-li compartint un bon vi perquè inevitablement anem a riure'ns i a gaudir de l'alegria de l'amistat i de sentir-nos vius.

Només ens queda dir-li amb la mà al cor:

*Thank you very much, Dr. Preston, our Master.
Thanks a lot, Paul, our truly friend, you know so
well that our home will be always your home.*

Rector Magnífic, en la mesura que ens ha estat possible, hem exposat la vida i obra del senyor Paul Preston. Creiem, doncs, que em dit prou perquè amb la vostra autoritat li sigui atorgat el reconeixement dels seus mèrits. Per tant, Rector Magnífic, us demanen que us digneu nomenar doctor honoris causa al senyor Paul Preston i incorporar-lo a la nostra universitat.